

jelent. A harmadik tényező az ország gazdasági növekedésének fenntarthatósága az égbeszökő üzemanyagárak ellenére. A negyedik alapvető kérdés pedig az, képes lesz-e a kormány lendületesen továbbvinni a piac-orientált reformokat, ami létfontosságú a nagyléptékű gazdasági növekedés fenntartása szempontjából.

Noha függetlenségének 60. évében India sok területen sikeres, rengeteg kihívással kell még szembenéznie. A gazdasági növekedés, bár elismerésre méltó, nem leplezheti a tragikus tény: az ország lakosságának egynegyede továbbra is nyomorban él. A HIV/AIDS-fertőzöttek aránya a lakosság körében a 0,9 százalékhoz közelít. Jóval több, mint 200 millió indiai mára a középosztály biztos tagjává vált, ötből egy indiai gyermek mégis alultáplált. A könnyed diadalmármor, ami a politikai és a társadalmi elit sok tagját magával ragadta, tehát egyértelműen korai még.

Dézi Tímea

Mianmar, 2007: Fordulópont?

Thawngmung, Maung Ardeth – Myoe, Aung Maung: Myanmar in 2007: A Turning Point in the „Roadmap”? = Asian Survey, XLVIII. évfolyam, 2008. január/február, 1. szám, 13-19. p.

Ardeth Maung Thawngmung a politikatudományok adjunktusa (Massachusettsi Egyetem, Lowell). Maung Aung Myoe posztdoktori ösztöndíjas (Asia Research Institutes, Szingapúri Egyetem).

A mianmari katonai juntát világszerte elítélték a 2007. szeptemberi kormányellenes tüntetések brutális leveréséért. Az akkor fordulópontnak tűnő események ellenére, amelyek elősegítették a nagyobb mértékű nemzetközi beavatkozást, napjainkra a folyamatok visszatérni látszanak a "normális" kerékvágásba, azaz a katonai rezsim elutasít minden párbeszédet a fő ellenzéki párttal, és saját elképzelései alapján folytatja a politikai átalakulást.

Belpolitika

2007 januárjától kisebb, elszórt kormányellenes tüntetések törtek ki, részben állampolgári kezdeményezésre, részben a National League for Democracy (NLD), az 88 Generation Students szervezet, emberjogi csoportok, valamint munkajogi és AIDS-aktivisták szervezésében. Főként az 88 Ge-

neration Students kezdeményezett újfajta, jobban szervezett akciókat, ezek elsősorban nem közvetlenül magát a rezsimet támadták, sokkal inkább nem-politikai kérdésekre, illetve a hatalmon lévő Állami Béke és Fejlődés Tanácsa (State Peace and Development Council, SPDC) káros vezetési stratégiáira koncentráltak. A nem közvetlenül a rezsimet támadó stratégia egyik példája a White Expression, a Signature és az Open Heart szervezetek felszólítása, ami arra biztatta az állampolgárokat, hogy levélben írjanak az SPDC-nek az emelkedő élelmiszerárak, az áramellátás-korlátozások, a korrupció és az oktatás hozzáférhetetlensége által okozott problémákról. A Tuesday Prayer Group közös imákat szervezett a legfőbb ellenzéki vezető, Daw Aung San Suu Kyi szabadon engedéséért. A Sunday kampány aktivistái pedig politikai foglyok családjait látogatva fejezték ki szolidaritásukat.

A hatalom válasza az akciókra változó volt: egyes aktivistákat és kormányellenes tevékenységgel vádolt személyeket kihallgattak, megfélemlítettek, őrizetbe vettek. Másokat csak akkor engedtek szabadon, ha ígéretet tettek, nem vesznek többé részt hasonló megmozdulásokban. A kormány azonban alapvetően az SPDC-t támogató szervezeteket, például a Union Solidarity and Development Association (USDA) és a Son Arr Shint (National Force Corps, nemzeti hatalmi alakulat - a ford.) vetette be az ellenzék ellen, illetve a kormány támogatottságának bizonyításához.

2007 februárjában külső, gazdasági nyomásra (a burmai áruk külföldi bojkottjának elkerülése érdekében) a kormány megegyezést írt alá a Nemzetközi Munkajogi Szervezettel (International Labor Organisation, ILO). A megegyezés egy, a kényszermunka áldozatainak sérelmeit orvosló rendszert állított fel. Májusban az SPDC 24 nonprofit szervezet (non governmental organisation, NGO) regisztrációjának meghosszabbítását tagadta meg. Ugyanabban a hónapban a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága (International Committee of the Red Cross, ICRC), a mianmari kormány által kiszabott megszorítások megnövekedésére hivatkozva, bezárta Mon és Shan állambeli területi képviselőit. A Vöröskereszt és az SPDC viszonya Jakob Kellenberger, az ICRC igazgatójának júliusi nyilatkozata után vált feszültté. Kellenberger a nyilatkozatban nyíltan bírálta a kormányt civilek és fogvatartottak ellen elkövetett túlkapásokért. 2007. folyamán az SPDC folyamatos kísérleteket tett a kevés megmaradt fegyveres helyi ellenállás szervezeteinek felszámolására.

Zavargások és ellenlépések

2007 augusztusában a mianmari kormány előzetes figyelmeztetés nélkül megemelte a hivatalos üzemanyagárakat. A megfontolt, mégis elszámított

lépés Mianmar növekvő költségvetési hiányát hivatott volna kedvező pályára terelni. Sokak szemében azonban az áremelés csali volt, a vezetés az általa "bajkeverőknek" tekintett személyeket akarta felheccelni, hogy még az alkotmányról szóló nemzeti referendum előtt őrizetbe lehessen őket venni. Augusztus 14-én a támogató (de korlátozott mennyiségben vásárolható) dízel ára 1500 kja pról (1,16 USD) gallononként 3000 kja pra (2,33 USD) emelkedett, a benzin 1500 kja pról (1,16 USD) 2500 kja pra (1,94 USD), a földgáz pedig 500 kja pról (0,39 USD) 2500 kja pra (1,94 USD) ugrott. Az üzemanyagárak emelkedését azonnal követte az élelmiszerek és a közlekedés árának megugrása. Mindez zavargásokhoz vezetett.

Augusztus 17-ére az 88 Generation Students vezetői tüntetéssorozatot szerveztek Yangonban, amit a rendőrség gyorsan szétvert. A tüntetések azonban továbbterjedtek Mandalaybe, Sittwébe, Monywa, Pakkokuba, Moulmeinba és Peguba, ahol már buddhista szerzetesek vették át a vezetésüket. A zűrzavar közepette, szeptember 3-án, az SPDC létrehozta a nemzetgyűlést, teljesítve a "fegyelmezett demokráciához" ("disciplined democracy") vezető út első két lépését. Szeptember 26-án és 27-én a kormány brutálisan leverte az augusztus óta tartó tüntetéseket. A tüntetések szétveréséről és a szerzetesek elleni drákói intézkedésekről készült felvételek gyorsan eljutottak a nemzetközi közösség médiáiba, terjedésüket kormányellenes aktivisták és szimpatizánsaik biztosították, mobiltelefonon, szöveges üzenetekben, blogokban és internetes oldalakon továbbítva a képeket, üzeneteket. A kormány 10 ember haláláról és körülbelül 3000 ember letartóztatásáról számolt be. Ezzel szemben, az Egyesült Nemzetek Szervezete (ENSZ) emberjogi küldötte, Paulo Sergio Pinheiro professzor legalább 31 halálos áldozatról és 4000 letartóztatotról tett jelentést december elején. A jelentés idején a letartóztatottak közül ezren még mindig fogságban voltak.

A nemzetközi nyomás ellenére az SPDC tovább üldözte az aktivistának vélt személyeket, kolostorokat záratott be, korlátozta a médiát és az internethasználatot az országban. A rezsím megtagadta az ENSZ az ellenzéki pártokkal történő, "érdemi párbeszédre" tett javaslatát, és október 18-án, egy 54 tagú alkotmányozó bizottság létrehozásával megette a harmadik lépést a kormány vezette politikai átalakulásban. Soe Win miniszterelnök október 12-i halála sem hozott érzékelhető változást az SPDC politikájában és napi működésében.

Gazdaság

2007-ben, a viszonylag biztató gazdasági eredmények és a kormány a bevételek növelésére tett erőfeszítései ellenére, már mutatkoztak a költség-

vetési krízis előjelei. Az országban körülbelül egymillió regisztrált jármű van, a világszerte növekvő nyersolaj-árak mellett így Mianmarnak évi körülbelül 200 millió dollárjába kerül az üzemanyag-import. Emellett, a Nemzetközi Valutaalap (International Monetary Found, IMF) becslése szerint, a kormány évente 122-244 millió dollárból finanszírozza a Mianmar középső részén épülő, új fővárost. A helyzetet rontják veszteségtermelő állami gazdasági vállalkozások és egy kiber-város építésének költségei, Mandalayhez közel.

Az üzemanyagárak emelése következtében az alapvető élelmiszerek, például a rizs, a hagyma és az olaj ára 35-50 százalékkal növekedett, nehéz helyzetbe hozva az átlag háztartásokat, ahol a bevételek háromnegyedét élelmiszerekre költik. Egy ENSZ jelentés szerint Mianmarban minden harmadik, öt év alatti gyermek alultáplált, és kevesebb, mint 50 százalékuk tudja befejezni alapfokú tanulmányait. Körülbelül 60000 HIV/AIDS-fertőzöttnek továbbra sincs biztosítva antiretrovírus-kezelés. Felső-Mianmarban, Rakhine államban és az Ayerwaddy-deltában a helyzetet tovább rontották az erős áradások, amelyek ezeket tettek földönfutóvá, és komoly károkat okoztak a termésben. A kormány brutális reakciói szintén rendkívül rossz hatással voltak a gazdaságra, főleg a vendéglátó és a turisztikai ágazatra. Az Air Bagan és a Myanmar Airways International (a nemzeti légitársaság) megszüntette nemzetközi járatait, a Silk Air (Ragoon-Szingapúr) járatainak száma 14-ről 10-re csökkent, a Bangkok Air és az Air Asia pedig 7 helyett csak 3 járatot működtet. A nyugati turisták hotelfoglalásai 90 százalékát visszamondták.

Külkapcsolatok

Az SPDC brutális reakciója a tüntetésekre mély nemzetközi felháborodást keltett. Az Egyesült Államok és az Európai Unió listát tett közzé beutazási tilalom és eszköz-befagyasztás hatálya alá eső katonai vezetőkről és az érdekeltségi körükbe tartozó vállalkozásokról. Az EU bojkottálta a mianmari fakitermelő, fafeldolgozó és bányászati szektort. Decemberben az Egyesült Államok kongresszusa betiltotta a drágakő- és faimportot Mianmarból. Ausztrália pénzügyi feketelistára tett 418 kormányzati hivatalnokot, köztük 40 üzletembert. Japán pedig, amely a történelem folyamán mindig az ország fő humanitárius segélyforrása volt, visszavont egy 4 millió dolláros segélyt, miután egy japán riporter életét veszítette a tüntetések leverése során.

Több nyugati ország és emberjogi szervezet gyakorolt nyomást a Mianmarral széleskörű üzleti kapcsolatban lévő országokra, például Kínára, Indiára, Szingapúrra és Thaiföldre is. A Délkelet-ázsiai Országok Szö-

vetsége (Association of Southeast Asian Nations, ASEAN) egyre határozottabban adott hangot kritikájának a burmai katonai rezsimekkel szemben, a tüntetések erőszakos leverése után pedig sürgette a burmai vezetést, hogy kezdjen érdemi párbeszédbe az ellenzéki pártokkal, és engedje szabadon a politikai foglyokat. Az ASEAN azonban továbbra sem a Mianmar elleni szankciókban látta a problémák megoldását.

Összegzés

A mianmari tüntetések brutális leverésére adott nemzetközi reakció az országok egyöntetű, kritikus véleményét tette világossá. A katonai rezsimek számára egyre nehezebb ellenállni a külső nyomásnak, eddig mégis csak kisebb, szimbolikus lépéseket tett a helyzet normalizálására. Az SPDC minden bizonnyal az általa meghatározott hatalmi megosztásban és ütemezésben fogja végrehajtani a politikai átalakulást, amennyiben nem következik be – mind nemzetközileg, mind az országon belül – egy rendkívüli fordulat, ami az ellenzéki erőknél kedvez.

Dézi Tímea

Ausztrália: az őslakosok nem javuló helyzete

Suter, Keith: Australia's Indigenous Peoples: the Continuing Plight of Australia's Indigenous Peoples = Contemporary Review, 2008. 1690. szám, 349-356. p.

A cikk szerzője Ausztrália egyik vezető gazdasági, szociális és vallási szakírója.

Az ausztrál társadalom és gazdaság legzavarbaejtőbb kérdése a bennszülöttek, pontosabban az őslakosok nem javuló helyzete. Hogyan lehetséges, hogy a világ egyik leggazdagabb országában létezik ilyen nagy mértékű szegénység, betegség, szenvedés? Egy ausztrál őslakos férfi várható élettartama körülbelül 18 évvel kevesebb, mint egy európai férfié, egy ausztrál őslakos nő pedig körülbelül 20 évvel él kevesebbet, mint egy európai. Egy például Sydney-ben élő őslakos lehet, hogy mindössze rövid sétányi távolságra él a déli félteke egyik legkiválóbb egészségügyi intézményétől, várható élettartama mégis alig haladja meg az afrikai átlagot. Az ilyen típusú statisztikák legjobb forrása a canberrai székhelyű Ausztrál Egészségügyi és Jóléti Intézet (Australian Institute of Health and Welfare).

A cikk szerzője az őslakosság történetének rövid áttekintésével kezdi írását, majd kitér a késő XVIII. századi telepések azon nézetére, miszerint

Ausztrália „terra nullius”, lakatlan terület volt; végül a pontosan 170 évvel ezelőtti, myall creeki vérengzést és annak történelmi hatásait elemzi.

1778-ban a brit gyarmatosítók azzal a paranccsal érkeztek a mai Sydney környékére, hogy kössenek egyezséget a helyi uralkodókkal. Ez volt a bevált brit gyarmatosítási taktika: olyan szerződések kötése a helyi vezetőkkel, amelyek lehetővé tették a brit korona számára, hogy hozzáférjen a nyersanyag-forrásokhoz, és politikai befolyásra tegyen szert, a hétköznapi ügyek irányításáért azonban továbbra is a helyi vezetők legyenek felelősek. Így működött ez már Észak-Amerikában, Indiában és később Új-Zélandon és Afrika-szerte is.

Ausztrália azonban a világ legrégebbi köztársasága volt, voltak ugyan helyi vezetők (nők és férfiak egyaránt), de lakosai nem tudták, mi fán terem a királyság. Az őslakosok földhöz, illetve magánbirtokhoz fűződő viszonya szintén meglepetést okozott a briteknek. Ezeknek az embereknek az ősei már évezredek óta (a pontos adat még mindig kutatás tárgya) éltek a kontinensen, az övék tehát a világ legősibb, megszakítás nélkül létező civilizációja.

Ausztrália a Föld legöregebb kontinense, és geológiai szempontból nagyon stabil. Ritkán vannak földrengések, és egyáltalán nincsenek vulkánjai. A máshol tápanyagokat a felszínre hozó geológiai mozgások hiányában Ausztrália talaja nagyon öreg és törékeny. Az őslakosok vadászó-gyűjtögető életmóddal tartották fent magukat. Minden törzsnek volt saját földterülete, de a magánbirtok intézménye ismeretlen volt számukra.

A föld és a vadvilág kimerítésének elkerülése érdekében a törzsek időről időre vándoroltak, így nem volt célszerű nagy házakat építeniük. Kis, helyi alapanyagokból készült kunyhókban laktak, amelyek természetes módon enyésztek el, és olvadtak újra a természetbe, amikor hátrahagyták őket. Az őslakosoknak nem voltak börtöneik, a bűnözőket helyben büntették meg. Nem voltak egészségügyi intézményeik sem, így a betegek és az öregek a természet törvénye szerint elpusztultak. Ennek eredményeképp, az évezredek során, sok genetikai eredetű probléma eltűnt az őslakos populációból, amely sokkal egészségesebb volt és jóval hosszabb életre számíthatott, mint a zsúfolt, bűdös, rothadó hajóbörtönökön érkező elítéltek.

Terra nullius

Ausztráliában az egész brit gyarmatosítás egy hazugságra épült. A XVIII. század végi jelentésekben a britek azt a tájékoztatást adták Londonnak, hogy a föld lakatlan - *terra nullius*. Ez az egy téves információ valószínűleg nagyobb bajt hozott az őslakosokra, mint bármi más a történelem során. A bizonyítékot, hogy a föld valójában nagyon is lakott, ugyanis meg kellett semmisíteni. Az őslakosokat elűzték a törzsi területekről, a gyarma-